

En utredning om ett regelverk för säkerställande av valfrihet, mångfald och kvalitet i fråga om välfärdstjänster

---

Sammanfattning

I betänkandet föreslår utskottet med stöd av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § första stycket riksdagsordningen att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen ska låta utreda ett utvecklat och delvis nytt regelverk för säkerställande av valfrihet, mångfald och kvalitet vid utförande av välfärdstjänster.

I sitt ställningstagande anför utskottet bl.a. att fokus för utredningen ska vara kvalitetsfrågor och omfatta följande områden: tillståndsplikt med ägar- och ledningsprövning, kravställande och uppföljning av kvalitet samt skarpare sanktioner vid misskötsel. I utredningens uppdrag ska det ingå att ta fram förslag till regelverk för ägar- och ledningsfrågor, undersöka förbättrade möjligheter till kravställande och uppföljning av kvalitet och lämna förslag på konkreta sanktioner för välfärdsaktörer. Utgångspunkten för utredningen ska vara att likvärdiga krav ska ställas på privata och offentliga aktörer. Vidare ska goda möjligheter för små och nya aktörer att starta och driva välfärdsverksamheter säkerställas. Det gäller inte minst ideella aktörers förutsättningar att bedriva verksamhet på välfärdsområdet där utredningen bör föreslå åtgärder för att minska inträdes- och tillväxthinder. Utredningsdirektiven bör utformas i linje med det förslag som finns som bilaga till förslaget till utskottsinitiativ och som framgår av bilaga 2 till detta betänkande. Utskottet anser att det är rimligt att en utredning i enlighet med vad utskottet föreslår bör kunna redovisa sina förslag i slutet av 2016, och anser därför att även detta bör fastställas i utredningsdirektiven.

I betänkandet finns en reservation (S, MP, V).

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Utskottets överväganden.....	6
En utredning om ett regelverk för säkerställande av valfrihet, mångfald och kvalitet i fråga om välfärdstjänster.....	6
Reservationer	8
En utredning om ett regelverk för säkerställande av valfrihet, mångfald och kvalitet i fråga om välfärdstjänster (S, MP, V)	8
<i>Bilaga 1</i>	
Förslag till utskottsinitiativ	10
<i>Bilaga 2</i>	
Bilaga till förslag till utskottsinitiativ	12

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

En utredning om ett regelverk för säkerställande av valfrihet, mångfald och kvalitet i fråga om välfärdstjänster

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen ska låta utreda ett utvecklat och delvis nytt regelverk för säkerställande av valfrihet, mångfald och kvalitet vid utförande av välfärdstjänster.

Reservation (S, MP, V)

Stockholm den 4 juni 2015

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Ulf Kristersson (M), Monica Green (S), Jörgen Hellman (S), Jörgen Andersson (M), Ingela Nylund Watz (S), Janine Alm Ericson (MP), Jan Ericson (M), Hans Unander (S), Erik Ullenhag (FP), Ulla Andersson (V), Marie Granlund (S), Fredrik Schulte (M), Maria Malmer Stenergard (M), Johan Nissinen (SD), Anders Ahlgren (C) och David Lång (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Enligt 9 kap. 16 § första stycket riksdagsordningen får ett utskott väcka förslag hos riksdagen i ett ämne som hör till dess beredningsområde (utskottsinitiativ). Med stöd av denna initiativrätt lägger finansutskottet fram ett förslag om ett tillkännagivande om att regeringen bör låta utreda ett utvecklat och delvis nytt regelverk för säkerställande av valfrihet, mångfald och kvalitet vid utförande av välfärdstjänster.

Den 26 maj 2015 beslutade utskottet att bereda ett förslag till utskottsinitiativ om ett tillkännagivande till regeringen (prot. 2014/15:42). Företrädare från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet i utskottet reserverade sig mot beslutet.

Förslaget till utskottsinitiativ och dess bilaga redovisas i bilaga 1 och 2.

Bakgrund

Pågående utredningsarbete

Den 5 mars 2015 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda ett nytt regelverk för offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster (dir. 2015:22). Utredningen tog namnet Välfärdsutredningen, men kallas även för Vinstutredningen. Av kommittédirektivet framgår att utredningen ska utreda förutsättningarna för och föreslå hur den offentliga finansieringen av privat utförda välfärdstjänster bör regleras. Syftet med utredningen är att säkerställa dels att offentliga medel används till just den verksamhet de är avsedda för och på ett sådant sätt att de kommer brukarna till godo, dels att eventuella överskott som huvudregel ska återföras till den verksamhet där de har uppstått. Utredningen ska vidare föreslå hur offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster kan utformas så att den säkrar likvärdighet, kvalitet, samhällsekonomisk effektivitet, behovsstyrning och öppenhet. Utredaren ska även analysera om kraven bör vara lika för alla utförare, eller om det finns ett behov av att ställa olika krav beroende på drifts- eller verksamhetsform och verksamhetsområde, och i så fall föreslå hur kraven kan utformas. De regler som tas fram ska även beakta den enskilde brukarens behov, självbestämmande och rättigheter.

Utredarens uppdrag omfattar förutom att ta fram ett förslag till ett nytt regelverk för utförande av välfärdstjänster enligt ovan även nya regler för upphandling av välfärdstjänster, tillstånds- och auktorisationssystem och andra alternativ till upphandling, skyldigheten att erbjuda vårdval i primärvården, förutsättningar för en växande idéburen sektor, en internationell

jämförelse av vinstuttag inom ramen för offentligt finansierade välfärdstjänster, öppenhet och insyn i användandet av offentliga medel, uppföljning och behov av statistik och annan information och tillfälliga boenden för asylsökanden.

De delar av uppdraget som gäller tillstånds- och auktorisationssystem och andra alternativ till offentlig upphandling, samt skyldigheten att erbjuda vårdvalssystem i primärvården enligt 5 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), ska redovisas senast den 1 november 2015. Uppdraget i övrigt ska redovisas senast den 1 november 2016.

Tidigare behandling i socialutskottet

Hösten 2014 beslutade riksdagen enligt förslag från socialutskottet (bet. 2014/15:SoU3, rskr. 2014/15:125) om ett tillkännagivande till regeringen med innebörden att regeringen skulle avsluta beredningen av ett förslag om att upphäva kravet på vårdvalssystem i primärvården och inte återkomma till riksdagen med lagförslag som innebär att landstingens skyldighet att ha vårdvalssystem inom primärvården upphävs. Detta mot bakgrund av att regeringen i sin skrivelse (skr. 2014/15:28) med återkallelse av proposition 2014/15:15 Upphävande av kravet på vårdvalssystem i primärvården deklarerat sin avsikt att återkomma vid ett senare tillfälle med de förslag som den fortsatta beredningen kan ge anledning till.

I ytterligare ett betänkande (2014/15:SoU14 Riksrevisionens rapport om primärvårdens styrning) som justerades den 21 maj 2015 konstaterar socialutskottet att regeringen nyligen tillsatt den ovan refererade utredningen (dir. 2015:22) som har till uppdrag att föreslå hur regleringen kan ändras så att landstingen inte ska vara skyldiga att ha vårdvalssystem i primärvården. Socialutskottet påminner om riksdagens tidigare tillkännagivande på området (bet. 2014/15:SoU3, rskr. 2014/15:125) och föreslår att riksdagen uppmanar regeringen att ge ett tilläggsdirektiv till den nämnda utredningen om att inte föreslå lagändringar som innebär att landstingens skyldighet att ha vårdvalssystem inom primärvården upphävs. Socialutskottets betänkande 2014/15:SoU14 behandlas i kammaren den 17 juni 2015.

Utskottets överväganden

En utredning om ett regelverk för säkerställande av valfrihet, mångfald och kvalitet i fråga om välfärdstjänster

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen ska låta utreda ett utvecklat och delvis nytt regelverk för säkerställande av valfrihet, mångfald och kvalitet vid utförande av välfärdstjänster.

Jämför reservation (S, MP, V).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det svenska systemet med en offentligt finansierad välfärd som alla medborgare har rätt till, och där många olika typer av utförare tillåts bidra, är väl värd av värna. Mångfalden av aktörer bidrar till att utveckla nya idéer och hitta nya, smartare och effektivare arbetssätt. Liksom är fallet med andra marknader anser utskottet att välfärdens verksamheter gynnas av att nya aktörer har möjlighet att etablera sig, för att därmed bidra till innovation och värdeskapande. Detta är enligt utskottets mening till gagn för alla som använder välfärden. Utskottet vill också betona vikten av att det är ordning och reda i välfärden. Samtidigt är det viktigt att analysera nuvarande och tillkommande välfärdsregleringar så att dessa inte kväver mindre och nyetabletrade verksamheter och därmed otillbörligt gynnar större offentliga och privata aktörer.

Den utredning som regeringen tillsatte den 5 mars 2015, som refereras i det föregående, är enligt utskottets mening problematisk av flera skäl.

För det första skapar utredningen en stor osäkerhet om vilka regler som kommer att gälla inom välfärdsverksamheterna framöver och riskerar därmed att äventyra både långsiktighet och kvalitet i välfärden. Den utveckling med en mångfald av aktörer – offentliga, privata och ideella – som utskottet inledningsvis påtalat vikten av riskerar därmed att avstanna eftersom osäkerheten tvingar många potentiella nya aktörer att avvakta.

För det andra är det högst osäkert om det finns stöd i riksdagen för den typ av regleringar som utredningen har i uppdrag att föreslå. Värdefull tid riskerar därmed att gå förlorad om regeringen låter fortsätta utreda ett förslag med ett tveksamt parlamentariskt stöd.

För det tredje, vilket utskottet anser är det allvarligaste problemet, har utredningen fel fokus. En utredning vars huvudsakliga uppdrag är att se över hur vinster ska begränsas och hur t.ex. personaltätheten ska detaljregleras,

kommer enligt utskottet inte att kunna ge svar på flertalet av de utmaningar som finns inom välfärden. Utgångspunkten för en utredning om välfärden bör enligt utskottet i stället vara att på bästa sätt säkerställa kvalitet, tillgänglighet, trygghet, kontinuitet, effektivitet, innovation, valmöjligheter, insyn och öppenhet på ett sätt som gagnar elever, föräldrar, patienter, brukare och anhöriga.

Utskottet föreslår därför att regeringen snarast tillsätter en utredning med uppdrag att utreda ett utvecklat och delvis nytt regelverk för säkerställande av valfrihet, mångfald och kvalitet vid utförande av välfärdstjänster. Utredningens fokus ska ligga på kvalitetsfrågor och omfatta följande områden: tillståndsplikt med ägar- och ledningsprövning, kravställande och uppföljning av kvalitet samt skarpare sanktioner vid misskötsel. I utredningens uppdrag ska ingå att ta fram förslag till regelverk för ägar- och ledningsfrågor, undersöka förbättrade möjligheter till kravställande och uppföljning av kvalitet samt lämna förslag på konkreta sanktioner för välfärdsaktörer. Utgångspunkten för utredningen ska vara att likvärdiga krav ställs på privata och offentliga aktörer. Vidare ska goda möjligheter för små och nya aktörer att starta och driva välfärdsverksamheter säkerställas. Det gäller inte minst ideella aktörers förutsättningar att bedriva verksamhet på välfärdsområdet där utredningen bör föreslå åtgärder för att minska inträdes- och tillväxthinder. Utredningsdirektiven bör utformas i linje med det förslag som finns som bilaga till förslaget till utskottsinitiativ och som framgår av bilaga 2 till detta betänkande. Utskottet anser att det är rimligt att en utredning i enlighet med vad utskottet föreslår bör kunna redovisa sina förslag i slutet av 2016, och anser därför att även detta bör fastställas i utredningsdirektivet.

Reservationer

En utredning om ett regelverk för säkerställande av valfrihet, mångfald och kvalitet i fråga om välfärdstjänster (S, MP, V)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Green (S), Jörgen Hellman (S), Ingela Nylund Watz (S), Janine Alm Ericson (MP), Hans Unander (S), Ulla Andersson (V) och Marie Granlund (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår utskottets förslag.

Ställningstagande

Som framgår av utskottets betänkande tillsatte regeringen den 5 mars 2015 en utredning med uppdrag att utreda ett nytt regelverk för offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster (dir. 2015:22). I sitt ställningstagande anför utskottet bl.a. att utredningen har fel fokus och därmed inte kommer att kunna besvara flertalet av de utmaningar som finns i välfärden. Vi delar inte den uppfattningen. Vi delar inte heller beskrivningen av att utredningens fokus är så snävt som utskottet låter påskina och att utredningen inte skulle ha som utgångspunkt att säkerställa kvalitet. Av utredningsdirektivet framgår bl.a. att utredningen ska föreslå hur offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster kan utformas så att den säkrar likvärdighet, kvalitet, samhällsekonomisk effektivitet, behovsstyrning och öppenhet. Utredarens uppdrag är brett och direktivet innehåller inte mindre än 32 konkreta uppdrag som spänner över en rad olika områden, vilket också framgår i betänkandet.

Vi ser positivt på en mångfald av aktörer inom välfärden. Förutsättningen för att privata aktörer ska få verka inom välfärdssektorn ska dock vara att tillhandahålla utbildning, vård eller omsorg av god kvalitet. Vi är kritiska till att utskottet drar paralleller mellan andra marknader och välfärdens verksamhet. Verksamheter i välfärden får inte hanteras som verksamheter på vilken marknad som helst. Välfärden är för viktig för att styras av kortsiktiga vinstintressen och här måste i stället värden som kvalitet och likvärdighet stå i centrum. Samtidigt är det positivt att det i välfärden i dag finns en valfrihet för individen. I detta sammanhang vill vi även påminna om att det av utredningsdirektivet framgår att en utgångspunkt för de nya reglerna bör vara att dessa ska underlätta för idéburna aktörer att driva verksamhet inom välfärdssektorn. Kraven bör vidare utformas så att de värnar en mångfald av utförare och att verksamhet inom välfärdssektorn även fortsättningsvis kan bedrivas i olika drifts- och ägarformer. Utredaren ska också analysera om kraven bör vara lika för alla utförare, eller om det finns ett behov av att ställa olika krav beroende på drifts- och verksamhetsform och verksamhetsområde.

All reglering som föreslås ska dock ha som utgångspunkt att offentliga medel ska gå till just den verksamhet som de är avsedda för och att eventuella överskott som huvudregel ska återinvesteras i den verksamhet där de har uppstått.

Utskottet föreslår genom sin initiativrätt att riksdagen ska uppmana regeringen att låta utreda ett utvecklat och delvis nytt regelverk för säkerställande av valfrihet, mångfald och kvalitet vid utförande av välfärdstjänster. Vi delar inte den uppfattningen och föreslår mot bakgrund av det vi har anfört ovan att riksdagen avslår utskottets förslag. Som framgår av betänkandet reserverade vi oss också mot beslutet om utskottsinitiativ och vi vill även i detta sammanhang påminna om att det när det gäller utredningsväsendet framgår av förarbetena till regeringsformen (prop. 1973:90 s. 288) att det förhållandet att regeringen är slutligt ansvarig för utformningen av och innebörden av de förslag som läggs fram för riksdagen för med sig att det ytterst är upp till regeringen att avgöra hur utredningsarbetet bör bedrivas. Vidare framgår det att det mot den bakgrunden får anses följa att det ligger på regeringen att avgöra sådana frågor som om utredningen ska ske genom en särskild kommitté eller anförtros någon annan utredare som är fristående från departementen och vidare att ange riktlinjer för arbetet.

BILAGA 1

Förslag till utskottsinitiativ

Angående utredning av regelverk för säkerställande av valfrihet, mångfald och kvalitet när det gäller välfärdstjänster

Vi som företrädare för allianspartierna (M, C, FP, KD) föreslår att finansutskottet tar ett utskottsinitiativ i enlighet med RO 9 kap. 16 §, enligt vilket riksdagen föreslås tillkännage för regeringen som sin mening att regeringen bör låta utreda ett utvecklat och delvis nytt regelverk för säkerställande av valfrihet, mångfald och kvalitet vid utförande av välfärdstjänster i enlighet med det upplägg som beskrivs i motiveringen nedan.

Motivering

Mångfalden av aktörer inom välfärden bidrar till att utveckla nya idéer och hitta nya, smartare och effektivare arbetssätt, till gagn för alla som använder välfärden. Det har länge funnits viss politisk samsyn i värdet av detta.

Den svenska lösningen, med en offentligt finansierad välfärd som alla medborgare har rätt till, och där många olika typer av utförare tillåts bidra, är väl värd att värna. Välfärdens verksamheter gynnas precis som andra marknader av att nya aktörer har möjlighet att etablera sig för att bidra till innovation och värdeskapande.

Det ska naturligtvis vara ordning och reda i välfärden. Det är dock viktigt att analysera nuvarande och tillkommande välfärdsregleringar för att dessa inte ska kväva mindre och nyetablerade verksamheter och därmed otillbörligt gynna större offentliga och privata aktörer.

Den 5 mars 2015 tillsatte regeringen en ”utredning om reglering av offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster”, allmänt kallad ”Vinstutredningen”.

Utredningen ska bland annat ”föreslå vilka krav som bör ställas på privata utförare av välfärdstjänster för att uppnå målet att överskott som huvudregel ska återinvesteras i den verksamhet som de är avsedda för”.

Enligt vår mening är utredningsuppdraget problematiskt, av flera skäl.

För det första skapar utredningen stor osäkerhet om vilka regler som kommer att gälla inom välfärdsverksamheterna framöver och riskerar därmed att äventyra både långsiktighet och kvalitet i välfärden. I ett läge där en mångfald av aktörer – offentliga, privata och ideella – skulle behövas så tvingar osäkerheten tyvärr många att i stället avvakta.

För det andra är det högst osäkert om det finns stöd i riksdagen för den typ av regleringar, med kraftig slagsida åt vänster, som utredningen är tänkt att föreslå. Det innebär en risk för att värdefull tid förloras när ett och ett halvt år läggs på att utreda förslag med tveksamt parlamentariskt stöd, i stället för att fokusera på mer relevanta frågeställningar för hur välfärden ska kunna utvecklas positivt framöver.

För det tredje – och mest allvarligt – menar vi att utredningen i sak dess värre fokuserar på helt fel saker och på frågor som inte alls ger svar på de utmaningar som finns inom välfärden. Utgångspunkten borde vara hur vi på bästa sätt kan säkerställa kvalitet, tillgänglighet, trygghet, kontinuitet, effektivitet, innovation, valmöjligheter, insyn och öppenhet på ett sätt som gagnar elever, föräldrar, patienter, brukare och anhöriga.

I stället handlar uppdraget om hur vinst ska begränsas och hur exempelvis personaltäthet ska detaljregleras.

Eftersom en statlig utredning är första steget i lagstiftningsprocessen anser vi att det är rimligt att riksdagen tydligt redovisar sin uppfattning för regeringen om vilken inriktning kommande förslag på det här området bör ha.

Vi anser att en statlig utredning i stället borde fokusera på kvalitetsfrågor:

- Tillståndsplikt, med ägar- och ledningsprövning
- Tydligare kravställande och bättre uppföljning avseende kvalitet
- Skarpare sanktioner vid misskötsel.

Utgångspunkten ska vara att krav ska ställas likvärdigt på privata och offentliga aktörer.

Vidare ska goda möjligheter för små och nya aktörer att starta och driva välfärdsverksamheter säkerställas. Det gäller inte minst ideella aktörers förutsättningar att bedriva verksamhet på välfärdsområdet där utredningen bör föreslå åtgärder för att minska inträdes- och tillväxthinder.

Ett exempel på hur ett utredningsdirektiv i detta avseende skulle kunna se ut där vi utvecklar vad vi avser finns som bilaga 2.

Det är rimligt att en utredning enligt ovan redovisar sina förslag i slutet av 2016.

Stockholm den 21 maj 2015

Alliansen i finansutskottet

Moderaterna

Centerpartiet

Folkpartiet

Kristdemokraterna

BILAGA 2

Bilaga till förslag till utskottsinitiativ

Angående utredning av regelverk för säkerställande av valfrihet, mångfald och kvalitet när det gäller välfärdstjänster

Bakgrund

De offentligfinansierade välfärdsverksamheter som avses i detta dokument omfattar hälso- och sjukvården, utbildningsväsendet och socialtjänsten. Medborgarna möter i vardagen välfärdssektorn genom exempelvis sjukvården, barnomsorgen, skolan, äldreomsorgen och individ- och familjeomsorgen. Lagregleringen återfinns i flera lagar, men främst i skollagen, socialtjänstlagen, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt hälso- och sjukvårdslagen.

Sedan valfrihetsreformerna på 1990-talet har välfärdssektorn öppnats upp för privata och ideella aktörer och dessa utgör i dag en betydande andel av leverantörerna av tjänster inom skola, vård, omsorg och annan offentligt finansierad service. Drivkrafterna bakom reformerna har dels varit att erbjuda de enskilda medborgarna större inflytande över den egna livssituationen och dels att nå andra vinster för samhället i form av exempelvis innovationer och effektivitetsvinster.

Även om den största andelen av tjänsterna inom skola, vård och omsorg fortfarande utförs av kommuner och landsting har andelen privata aktörer ökat kraftigt under de senaste åren. Det finns idag fler fristående gymnasieskolor än kommunala och nära hälften av alla vårdcentraler inom primärvården drivs av privata vårdgivare.

I takt med att marknaden för välfärdstjänster utvecklats har det med tiden bildats nationella koncerner med verksamhet i flera kommuner eller landsting. De tio största aktörerna inom vård- och omsorgsbranschen står i dag för cirka 40 procent av den totala produktionen av tjänster i privat regi.

Vid sidan om att fristående aktörer etablerar sig på lokala och regionala marknader köper kommuner och landsting i allt högre utsträckning också in verksamhet av privata utförare. Kommunernas kostnader för köp av verksamhet inom vård och omsorg från privata utförare nästan fördubblades mellan 2006 och 2013, då de uppgick till 35 miljarder.

Mångfalden av aktörer bidrar till att utveckla nya idéer och hitta nya, smartare och effektivare arbetssätt, till gagn för alla som använder välfärden. Det har länge funnits viss politisk samsyn i värdet av detta.

Den svenska lösningen, med en offentligfinansierad välfärd som alla medborgare har rätt till, och där många olika typer av utförare tillåts bidra, är väl värd att värna. Välfärdens verksamheter gynnas av att nya aktörer har möjlighet att etablera sig för att bidra till innovation och värdeskapande.

De senaste årens utveckling mot en mångfald av privata, ideella och offentliga aktörer har varit positiv. Utvecklingen har dock ännu inte nått alla delar av landet. I många kommuner och regioner är offentliga aktörer helt dominerande inom skola, vård och omsorg. Det är önskvärt att valfrihet för brukaren och en mångfald av potentiella arbetsgivare för den anställde i välfärdens verksamheter utvecklas i landets alla delar. De ideellt drivna verksamheterna har inte heller kunnat utvecklas på samma sätt som de privata. Hos de ideella aktörerna finns stor potential för nytänkande och innovativa lösningar som välfärden ännu inte har kunnat ta del av. Valfriheten, mångfalden och kvaliteten skulle stärkas ytterligare om även ideella aktörer kunde ta en större plats inom välfärdssektorn.

Det ska naturligtvis vara ordning och reda även i välfärden. Det är dock viktigt att analysera nuvarande och tillkommande välfärdsregleringar för att dessa inte ska kväva mindre och nyetablerade verksamheter och därmed otillbörligt gynna större offentliga och privata aktörer.

Befintliga regleringar inom välfärdssektorn

Nu gällande regler för fristående aktörer inom vård och omsorg

Det finns speciallagstiftning för många av de uppgifter inom vård och omsorg som kommunerna och landstingen ansvarar för. I lagar som socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), förkortad HSL, och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS, finns förtydliganden om de regler som gäller för att kommuner och landsting ska få lämna över utförandet av berörda verksamheter till privata utförare.

Sedan 2010 är det obligatoriskt för landstingen att erbjuda vårdvalssystem i primärvården (5 § HSL). Landstingen har därmed en skyldighet att se till att primärvården organiseras så att alla som omfattas av deras ansvar för hälso- och sjukvård kan välja utförare av hälso- och sjukvårdstjänster och få tillgång till en fast läkarkontakt som den enskilde väljer själv. Alla utförare ska behandlas lika, men landstingen har rätten att utforma regelverk och de närmare villkor som ska gälla för godkända leverantörer.

När det gäller övriga delar av vård- och omsorgsområdet har kommuner och landsting relativt stor frihet att själva organisera sin verksamhet, i enlighet med den kommunala självstyrelsen. De kan välja att antingen bedriva verksamhet i egen regi eller anlita en privat utförare.

En kommun eller ett landsting har kvar huvudmannaskapet och det övergripande ansvaret för verksamhet som överlämnats åt en privat utförare efter upphandling och det är huvudmannens ansvar att säkerställa att tjänsten utförs i enlighet med de uppställda kraven.

Samtliga utförare inom hälso- och sjukvården, oavsett om de drivs i privat eller offentlig regi, ska vara anmälda till vårdgivarregistret hos Ivo

(Inspektionen för vård och omsorg). I övrigt finns inga krav på tillstånd för privata utförare.

Ivos roll är att ansvara för tillsynen inom hälso- och sjukvården och dess personal, socialtjänsten och verksamheten inom ramen för lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Ivo ansvarar också för viss tillståndsprövning. Tillståndsprövningen innebär i flera avseenden en formell prövning av förmågan att leva upp till lagens krav där den sökande beviljas tillstånd om det inte finns särskilda skäl för varför detta inte är lämpligt.

Någon möjlighet att bedöma om det finns brister kopplade till utförarens ägare, ledning eller ekonomi finns däremot inte inom socialtjänstlagen i dag.

Nu gällande regler för fristående aktörer inom skolväsendet

För att en enskild fysisk eller juridisk person ska få bedriva utbildning inom skolväsendet krävs att personen i fråga har godkänts som huvudman för utbildningen, vilket görs av Statens skolinspektion (Skolinspektionen). Skolinspektionen beslutar om godkännande av enskilda huvudmän för förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, eller fritidshem kopplade till en enhet med förskoleklass, grundskola eller grundsärskola. För förskolor och övriga fritidshem är det den aktuella kommunen som beslutar om godkännande.

Ett godkännande som enskild huvudman innebär rätt till bidrag från elevens hemkommun. Det är dock den enskilde huvudmannen som har fullt ansvar för verksamheten. För själva tillsynen står Skolinspektionen, oavsett i vilken regi utbildningen bedrivs. Undantag är de verksamheter som enligt ovan kräver godkännande av kommunen och som därmed faller under kommunens tillsynsansvar.

Eftersom den enskilda kommunen inte har någon egen avtalsrelation med den fristående skolan har den därför inget lagligt utrymme att ställa särskilda kvalitetskrav på skolan. Kommunen har inte heller något formellt ansvar för utbildningen som bedrivs. Kommunen har rätt att yttra sig när det inkommer en ansökan om att godkännas som huvudman för en utbildning men har ingen möjlighet att bestämma över etableringen. Numera ställs dock krav på samråd mellan en ny enskild utförare och kommunen innan utbildningen startar. Om en fristående skola eller förskola läggs ned, ligger det på kommunen att erbjuda barn och elever i den nedlagda verksamheten motsvarande verksamhet.

För andra skolformer som kommunal vuxenutbildning (komvux), särskild utbildning för vuxna (sär vux) och utbildning i svenska för invandrare (sfi) finns ingen godkännandeprovning på det sätt som finns för det övriga skolväsendet. Kommunen kan däremot uppdrå åt enskilda att anordna vuxenutbildning på ett sätt som motsvarar förhållandet inom vård- och omsorgsområdet.

Enligt Ägarprövningsutredningen har Skolinspektionen i sin kommunikation med utredningen pekat på exempel inom skolväsendet där myndigheten uppmärksammat brister i ägarens och ledningens långsiktighet och seriositet

under pågående verksamhet, men där man saknat stöd för att agera. Den typen av krav på ägares och ledningars kompetens som undersökts inom ramen för Ägarprövningsutredningen har i nuvarande lagstiftning bara en motsvarighet på enhetsnivå, det vill säga den nivå som motsvarar rektor eller föreståndare.

Nu gällande regler om offentlig upphandling

De kommuner och landsting som vill anlita en privat utförare för en viss verksamhet måste som huvudregel upphandla tjänsten. Bestämmelser om hur upphandling ska ske finns i lagen om offentlig upphandling (2007:1091), förkortad LOU, och lagen om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (2007:1092), förkortad LUF.

Utöver de regler om upphandling som finns i LOU och LUF finns i Lagen om valfrihetssystem (2008:962), förkortad LOV, bestämmelser om hur sådana valfrihetssystem ska utformas. Denna lag reglerar vad som gäller för de kommuner och landsting som vill konkurrensutsätta kommunala och landstingskommunala verksamheter genom att överlåta valet av utförare av stöd-, vård- och omsorgstjänster till brukaren eller patienten. LOV fungerar därmed som ett alternativ till upphandling enligt LOU och kan tillämpas på bl.a. omsorgs- och stödverksamhet för äldre och för personer med funktionsnedsättning samt på tjänster inom hälso- och sjukvården.

Tidigare utredningar och nyligen genomförda lagförändringar

Ägarprövningsutredningen

I december 2012 tillsatte den dåvarande alliansregeringen den så kallade Ägarprövningsutredningen. Utredningen fick i uppdrag att ”utreda vilka möjliga krav, utöver redan befintliga, som kan och bör ställas på de som äger och driver företag inom välfärdssektorn.” Syftet med utredningen var bland annat att ytterligare säkra de krav som ställs på de som driver företag inom välfärdssektorn där utgångspunkterna var att engagemanget ska vara seriöst och långsiktigt och verksamheterna ska bedrivas med hög kvalitet. I direktivet tas också specifikt upp jämförelsen med de krav som ställs på aktörer inom finanssektorn för att säkerställa att ägare och företagsledningar är seriösa och kompetenta.

Ägarprövningsutredningen fick i januari 2014 ytterligare direktiv så att uppdraget kompletterades med att också bland annat ”bedöma om det är rättsligt möjligt och lämpligt att införa kriterier för vad som ska betraktas som varaktigt ägande i friskolesektorn” (och övriga offentligt finansierade välfärdstjänster), liksom om det var ”rättsligt möjligt och lämpligt att kräva av ett aktiebolag som bedriver fristående skolverksamhet helt eller delvis ska ha till syfte att bedriva utbildning av god kvalitet för att få tillstånd att bedriva verksamheten.” I oktober 2014 ströks dessa tilläggsdirektiv av den nytillträdda

regeringen. Underlagsrapporter gällande tilläggsdirektivet hade dock redan tagits fram av två utredare¹. Uppdraget slutredovisades i februari 2015 i (Krav på privata aktörer i välfärden, SOU 2015:7).

Bland utredningens förslag:

- Att det ska krävas tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg (IVO) för att privata utförare och kommunala stiftelser eller kommunalt bildade eller ägda associationer ska få bedriva verksamhet med hemtjänst.
- Att tillståndsplikt ska gälla för hemtjänstföretag, oavsett upphandlingsform, då tryggheten för de personer som beviljas hemtjänst är ett sådant skyddsvärt intresse att den begränsning av näringsfriheten som detta innebär kan anses motiverad.
- Att det vid den prövning som görs av Statens skolinspektion, kommunerna eller IVO:s prövning ska ställas krav på insikt, erfarenhet och lämplighet för att en utförare ska beviljas godkännande eller tillstånd att bedriva verksamhet enligt skollagen och SoL.
- Att det ska ställas krav på att den som ansöker om godkännande eller tillstånd enligt skollagen, SoL eller LSS ska kunna visa att den har ekonomiska förutsättningar att bedriva en långsiktig verksamhet.
- Att kraven på insikt, erfarenhet och lämplighet samt ekonomiska förutsättningar för en långsiktig verksamhet ska gälla även efter att ett tillstånd beviljats och att det ska vara en del av respektive myndighets ansvar att följa upp att tillståndshavare uppfyller kraven i samband med tillsyn. Om en tillståndshavare inte uppfyller kraven ska denne kunna föreläggas att åtgärda bristen. Ett tillstånd eller godkännande ska kunna återkallas.

Vidare bedömer utredningen att förslagen som läggs fram har positiv betydelse för allmänhetens förtroende för välfärdssektorn och kommer att generera positiva effekter för brukarna. Samtidigt bedöms inte förslagen som läggs fram ha några direkt negativa konsekvenser för mångfalden av utövare inom välfärdssektorn.

Övriga relevanta utredningar och nyligen genomförda lagförändringar

Upphandlingsutredningen

Upphandlingsutredningen (S Fi 2010:06) presenterade den 5 mars 2013 sitt betänkande Goda affärer – en strategi för hållbar offentlig upphandling (SOU 2013:12). Utredningen hade bland annat i uppdrag att utvärdera upphandlingsregelverket. Bakgrunden till utredningen var dels kopplad till översynen av EU:s upphandlingsdirektiv men också den kritik som funnits och finns mot den gällande lagstiftningen och hur den tillämpas.

¹ Per Strömberg, Effekter av olika ägarformer på företagen och Daniel Stattin, Varaktighetskriterier vid investeringar i skolsektorn, m.m.

Utredningens arbete utmynnade i propositionen Direktupphandling (2013/14:133) som antogs av Riksdagen inom ramen för betänkande 2013/14:FiU18 i maj 2014. De lagförändringar som därmed genomfördes innebär förändringar i de lagar som rör upphandlingen enligt LOU, LUF och LUF5 så att myndigheters möjligheter till direktupphandling stärks genom att gränsvärdet för det värde på kontraktet som tillåter direktupphandling höjs.

Förändringarna berör inte särskilt välfärdssektorn och omfattar inte Lagen om valfrihetssystem (LOV) men i utredningens slutbetänkande tas ändå upp den positiva påverkan som EU:s upphandlingsdirektiv kan förmodas ha för att säkra valfriheten i glesbygd där LOV fungerat mindre väl.

Friskolekommittén

Friskolekommittén (U 2011:04) var en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdraget att se över att antal områden som rör friskolor och valfriheten på skolområdet. I slutbetänkandet Friskolorna i samhället (SOU 2013:56) lämnades förslag inom tio olika områden: Prövning av skolhuvudmännens lämplighet vad gäller vandel och ekonomisk skötsamhet, prövning av ägarnas lämplighet och långsiktighet, samråd med kommunen före friskoleetablering, meddelarskydd för anställda vid friskolor, öppenhet, insyn och offentlighet, skärpta sanktioner vid allvarliga brister, frågan om lärarresurser, snabbspår i Skolinspektionen för brådskande ärenden m.m., frågan om reglering av syftet, och frågan om skolors utrymme för nytänkande och innovation.

Friskolekommitténs förslag utmynnade i propositionen Villkor för fristående skolor m.m. (2013/14:112) och röstades igenom av Riksdagen inom betänkande 2013/15:UbU22 (Ändrade regler om friskolor) i juni 2014. Förändringarna i skollagen (2010:800) bestod i att nyetablering av en fristående skola ska föregås av samråd mellan kommunen där verksamheten ska bedrivas och den enskilde huvudmannen. Därtill förtydligas kommunens rätt till insyn i verksamheten med särskild betoning på kommunens möjligheter att tillgodose såväl allmänhetens behov av insyn som de egna möjligheterna att fullgöra sina egna skyldigheter enligt lagen. Statens skolinspektion ges också rätten att då allvarliga brister förekommer kombinera ett föreläggande om åtgärder med vite. Om Skolinspektionen i samband med tillsynen konstaterar återkommande brister ska även en analys av lärarresurserna göras.

Utredningen om en kommunallag för framtiden

Utredningen om en kommunallag för framtiden (Fi 2012:07) presenterade sitt slutbetänkande den 23 mars 2015. Av särskilt intresse för de frågor som berörs i detta direktiv är rekommendationen för styrning och uppföljning av verksamheter i egen regi. Efter utredningens delbetänkande infördes i kommunallagen en skyldighet för fullmäktige att anta ett program med mål och riktlinjer för verksamhet som bedrivs av privata utförare. I slutbetänkandet föreslås att programmet även ska omfatta egen regi, givet att verksamheten är av en sådan art

att den skulle kunna överlåtas till privata utförare och att det alltså inte rör sig om myndighetsutövning som måste utföras i egen regi.

Utredningen om meddelarskydd för privatanställda i offentligt finansierad verksamhet

Utredningen om meddelarskydd för privatanställda i offentligt finansierad verksamhet (Ju 2012:11) presenterade sitt betänkande Stärkt meddelarskydd för privatanställda i offentligt finansierad verksamhet (SOU 2013:79) i december 2013. Utredningen hade i uppgift att se över skyddet för privatanställda inom offentligt finansierade verksamheter så att meddelarskyddet för privatanställda i offentligt finansierad verksamhet så långt som möjligt ska vara jämförbart med vad som gäller, med avgränsningen att detta ska gälla framför allt för anställda inom vård, skola och omsorg där det tydligast finns ett behov av meddelarskydd. Utredningen landade i slutsatsen att rekommendera att ny lagstiftning utformas med det grundlagsskyddade meddelarskyddet som förebild med i princip samma reglering som i nuläget gäller kommunal verksamhet, för områdena vård, skola och omsorg. Alla, med undantag för personer i företagsledande ställning, bör enligt förslaget omfattas av en sådan lagstiftning.

Framtida valfrihetssystem inom socialtjänsten

Framtida valfrihetssystem inom socialtjänsten (S 2012:08) presenterade sitt slutbetänkande Framtidens valfrihetssystem – inom socialtjänsten (SOU 2014:2) i januari 2014. I betänkandet, som jämfört kommuner där LOV införts inom hemtjänsten med kommuner där detta inte är genomfört, påpekas att brukarna generellt uppskattar möjligheten att välja utförare. Rekommendationen är därför att socialtjänstlagen ändras så att Sveriges samtliga kommuner ska vara skyldiga att möjliggöra för brukarna att välja bland olika utförare inom hemtjänsten. Det ska dock enligt förslaget vara upp till varje kommun att bestämma, utifrån de egna förutsättningarna, vilka tjänster inom hemtjänsten som ska omfattas, samt huruvida LOU eller LOV ska användas för att understödja den utökade valfriheten.

Utredningen har också tittat på skillnader med avseende på effektivitet, kvalitet och kostnader mellan kommuner som erbjuder LOV inom hemtjänsten och dem som inte gör det. Några skillnader har inte noterats med undantag för att kommuner som tillämpar LOV haft en lägre kostnadsökning. Utredningen jämförde även i en mindre studie med fjorton företag i två kommuner om det gick att påvisa något samband mellan kvalitet i form av brukarnöjdhet och värdeöverföringar till ägarna. Något sådant samband gick i denna begränsade studie inte att påvisa.

Uppdraget

Förslag till regelverk för ägar- och ledningsprövning

I syfte att skapa ett mer likvärdigt system generellt för välfärdssektorerna ska utredaren ta fram förslag på hur en generell tillståndsplikt kan införas för att få bedriva verksamhet enligt skollagen, verksamhet enligt socialtjänstlagen, verksamhet enligt LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) samt verksamhet enligt hälso- och sjukvårdslagen, i de fall tillståndsplikt inte redan finns samt hur befintlig tillståndsplikt i förekommande fall kan anpassas så att kraven blir likvärdiga i olika sektorer. Tillståndsprövningen bör göras av en ansvarig myndighet inom respektive område.

Utgångspunkten ska vara att krav ska ställas likvärdigt på privata och offentliga aktörer. Det är exempelvis inte rimligt att en person som blivit diskvalificerad att leda ett privat äldreboende ändå kan leda ett offentligt, därför bör kraven vara likvärdiga.

Som en del av tillståndsprövningsprocessen ska utredaren, genom en vidareutveckling av Ägarprövningsutredningens förslag, ta fram förslag på hur ledningsprövning för offentlig verksamhet och ägar- och ledningsprövning för privata verksamheter kan införas.

Tillståndsprövningen bör omfatta allmänna lämplighetskrav, uthållighet samt krav på kunskap och kompetens.

Med allmänna lämplighetskrav avses en samlad bedömning av seriositet. Lämplighetskraven måste vara anpassade så att de inte utgör hinder för nystartade, ideella eller exempelvis föräldrakooperativa aktörer att etablera verksamhet.

Med krav på uthållighet avses att den som söker tillstånd ska kunna visa att den har såväl ekonomiska som andra förutsättningar att bedriva verksamheten långsiktigt. Vad som ska betraktas som långsiktigt beror på verksamhetens karaktär och bör bedömas av den tillståndsgivande myndigheten. Syftet är att minska risken för hastiga nedläggningar. Utredaren ska här ta hänsyn till lärdomar från hastiga nedläggningar av såväl offentliga som privata huvudmän. Utredaren ska också ta hänsyn till de särskilda förhållanden som gäller för ideella aktörers förutsättningar att bedriva verksamhet på välfärdsområdet. Utredaren ska också se över vilka inträdes- och tillväxthinder som i dag finns för ideella aktörer inom välfärdssektorn och föreslå åtgärder för att minska dessa hinder. En viktig del i detta handlar om att se över hur ideella aktörers kapitalförsörjning kan förbättras.

Med krav på kunskap och kompetens avses att en bedömning ska göras av huruvida ledningen har tillräcklig erfarenhet och insikt i berörd verksamhet. Kraven kan härvidlag naturligtvis skilja sig åt mellan olika typer av verksamheter och beroende på verksamhetens omfattning.

Förbättrade möjligheter till kravställande och uppföljning avseende kvalitet

Utöver grundläggande krav (exempelvis lagar, riktlinjer och avtalskrav) kan kvalitet delas upp i två delar: faktiska resultatmätt och upplevd kvalitet (alternativ benämning objektiv kvalitet respektive subjektiv kvalitet), där båda delarna är viktiga. Utredaren ska undersöka vilken typ av kvalitetskrav som ur ett nationellt perspektiv är relevanta och lämpliga att ställa för olika verksamheter, samt vilka kvalitetsmätt som bättre lämpar sig att hantera i annan form såsom genom lokala upphandlingskrav, standardiseringar eller frivilliga överenskommelser.

En utgångspunkt för utredaren ska vara att krav på verksamheter ska ställas på ett sätt som tydliggör kvalitén samtidigt som kraven inte blir detaljerade på ett sätt som hämmar nytänkande och innovation och därmed möjligheterna att utveckla verksamheten.

Kravställande och uppföljning ska som huvudprincip fokusera på vilket resultat som levereras, snarare än på indirekta mått (exempelvis bemanning). Fokus ska ligga på vad som levereras snarare än hur det levereras. Kravställande, uppföljning och ansvarsutkrävande ska så långt möjligt ställas likvärdigt för alla utförare, både privata och offentliga.

Utredaren ska analysera och om så anses lämpligt rekommendera ersättningsmodeller som tydligare kopplar den ekonomiska ersättningen till kvalitetsparametrar (värdebaserad ersättning). Sådana modeller förutsätter att man definierar och mäter rätt saker, vilket utredaren ska beakta.

Utgångsläget och behoven ser av naturliga skäl olika ut inom olika sektorer, men generellt sett bör det inom varje sektor finnas vissa nationella och enhetliga kvalitetsmätt och vissa kvalitetskrav. Utgångspunkten är att uppföljningsansvaret för nationellt ställda krav och granskningen av nationella kvalitetsmätt bör ligga på myndigheter på nationell nivå. Utredaren ska ta fram förslag i detta avseende.

Ett tydligare nationellt stöd vid upphandlingar behövs inom välfärden, inte minst för att hjälpa mindre kommuner. Den nya upphandlingsmyndigheten bör få i uppdrag att utarbeta stöd vid upphandlingar inom välfärdssektorerna. Möjligheter till en mer specialiserad domstolsprövning av upphandlingsfrågor bör införas, antingen genom dagens förvaltningsdomstolar eller genom specialiserade upphandlingsdomstolar. Utredaren ska ta fram förslag i detta avseende.

Uppföljningsansvaret för nationellt ställda krav och granskningen av nationella kvalitetsmätt bör som utgångspunkt ligga på myndigheter på nationell nivå. Krav som ställs av andra, exempelvis kommuner eller landsting, bör följas upp av kravställaren. Utredaren ska föreslå modeller för hur uppföljningen kan genomföras på lämpligt sätt.

Utredaren ska i denna del även analysera och värdera möjligheterna att använda standardiseringsmodeller, exempelvis Svensk Standard (SIS), och kvalitetsutvecklingsmodeller, exempelvis från SIQ, och på vilket sätt det i så fall lämpligen görs.

Utredaren bör i denna del även beakta det arbete som pågår inom flera områden med att utveckla olika typer av modeller för exempelvis uppföljning och förbättrade möjligheter till jämförelser för brukare. Etisk plattform (mellan arbetsgivar-, fack- och branschorganisationer), Uppföljningsguiden (SKL) och Äldreguiden (Socialstyrelsen) är några exempel.

Utredaren ska också utreda lämpliga sätt för spridning av verksamhetsrelaterad information ur ett brukarperspektiv. Det kan exempelvis gälla nationella, regionala eller kommunala databaser som upprättas utifrån särskilda riktlinjer och som underlättar den enskilde medborgarens insyn och möjlighet till jämförelser.

Utredaren ska analysera och värdera för- och nackdelar med olika typer av krav på ekonomisk redovisning från privata aktörer, exempelvis sektorsvis, på enhetsnivå, eller på koncernnivå. Ett viktigt syfte med tydlig och transparent redovisning av ekonomin är att beställare och brukare kan försäkra sig om att företaget har en stabil ekonomi och drivs långsiktigt. Utredaren ska med den utgångspunkten föreslå hur företagens ekonomiska redovisning kan göras mer lättillgänglig och transparent, utan att belasta små och nystartade aktörer med orimlig administration.

Om utredaren bedömer att redovisning på enhetsnivå är att rekommendera ska även förslag presenteras på hur motsvarande krav på redovisning på enhetsnivå kan ställas på offentlig verksamhet.

Förslag till konkreta sanktioner för välfärdsaktörer

Utredaren ska lämna förslag på hur exempelvis varningar, viten, tvångsförvaltning och andra sanktioner kan användas för att motverka kvalitetsbrister i både offentligt och privat drivna verksamheter. Utredaren ska analysera och värdera i vilken utsträckning befintliga sanktionsinstrument fungerar på ett ändamålsenligt sätt.

När Skolinspektionen utövar tillsyn enligt skollagen finns i dag en ”sanktionstrappa” med olika möjligheter för myndigheten att vidta åtgärder, beroende på hur allvarliga bristerna är: anmärkning, föreläggande, föreläggande med vite samt indraget tillstånd (= stängning). Utredaren ska undersöka om detta eller motsvarande förfarande även kan och bör tillämpas inom andra välfärdsområden utifrån de strukturer för tillstånd och tillsyn som råder där.

Utredaren ska även undersöka om det finns andra lämpliga sanktionsinstrument som kan tillämpas. Offentliga och privata utförare ska så långt möjligt jämföras och likabehandlas i detta avseende.

Beaktande av tidigare genomförda utredningar

Avseende allt som ovan anges i uppdragsbeskrivningen gäller att utredaren även bör beakta och värdera förslag som presenterats i tidigare genomförda

utredningar, samt föra dialog med pågående utredningar, i de fall det kan anses vara relevant.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska redovisa förslagets konsekvenser i enlighet med kommittéförordningen (1998:1474). Utredaren ska särskilt beräkna och redovisa förslagets samhällsekonomiska konsekvenser. För de förslag som innebär kostnadsökningar eller intäktsminskningar för det offentliga ska utredaren föreslå finansiering. För samtliga förslag som utredaren lämnar ska utredaren göra en analys av hur de samhällsekonomiska kostnaderna för högre krav, ökad administrativ belastning för företag, statliga och kommunala myndigheter, kommuner, landsting och domstolar samt krav på fler kontroller förhåller sig till den effekt som förväntas uppnås. Utredaren ska belysa förslagets effekter på utvecklingen av företagandet, nyetableringen och konkurrensen inom de aktuella sektorerna. För samtliga förslag ska utredaren analysera och redogöra för de administrativa kostnader som förslagen medför för aktörerna.

Utredaren ska vidare analysera vilka konsekvenser utredarens förslag får för brukare, anställda och existerande aktörer, såväl offentliga som privata och ideella. Förslagen ska utformas så att de bidrar till att vidareutveckla mångfalden av aktörer. För samtliga förslag som utredaren lämnar ska utredaren göra en analys av hur förslagen påverkar medborgarnas valfrihet och tillgång till god kvalitet. Utredaren ska dessutom redovisa förslagets effekter på integrationen och nyanländas möjligheter till etablering på arbetsmarknaden. Om förslagen innebär en inskränkning av den kommunala självstyrelsen, ska utredaren utforma förslagen så att de inte går utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till deras ändamål. Även förslagets betydelse för den offentliga servicen i olika delar av landet ska redovisas. Utredaren ska också analysera vilka konsekvenser förslagen får för kvinnor och män samt förslagets effekter för jämställdheten. Konsekvenserna ska anges enligt 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. I samband med konsekvensanalysen ska utredaren inhämta synpunkter från Tillväxtverket.